

ด่วนที่สุด

ที่ สม ๐๐๐๔/ ๖๕๘

สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ
ศูนย์ราชการเฉลิมพระเกียรติฯ
อาคารรัฐประศาสนภักดี ชั้น ๖ - ๗
แขวงทุ่งสองห้อง เขตหลักสี่ กรุงเทพฯ
๑๐๒๑๐

๑๒ มีนาคม ๒๕๕๘

เรื่อง ร่างพระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พ.ศ.

เรียน เลขาธิการคณะรัฐมนตรี

อ้างถึง หนังสือสำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี ด่วนที่สุด ที่ นร ๐๕๐๓/ว(ล) ๖๙๐๒ ลงวันที่ ๒๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๘

ตามหนังสือที่อ้างถึง สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรีได้ขอให้สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติพิจารณาให้ความเห็นในส่วนที่เกี่ยวข้องต่อร่างพระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พ.ศ. ซึ่งเสนอโดยกระทรวงยุติธรรม ภายในวันที่ ๑๒ มีนาคม ๒๕๕๘ เพื่อประกอบการพิจารณาของคณะรัฐมนตรี นั้น

สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติได้พิจารณาแล้วเห็นว่า ร่างพระราชบัญญัตินี้มีความพยายามปรับปรุงให้สอดคล้องกับพันธกรณีระหว่างประเทศที่เกี่ยวข้องมากขึ้น ได้แก่ ข้อกำหนดมาตรฐานขั้นต่ำสำหรับปฏิบัติต่อผู้ต้องขัง มาตรฐานขั้นต่ำของสหประชาชาติสำหรับมาตรการไม่ควบคุมตัว และข้อกำหนดกรุงเทพฯ ทั้งนี้ เพื่อให้ร่างพระราชบัญญัตินี้มีความสอดคล้องกับหลักการด้านสิทธิมนุษยชนมากขึ้น โดยคำนึงถึงความสมดุลระหว่างสิทธิของผู้ต้องขัง ซึ่งต้องได้รับการปฏิบัติด้วยความมีมนุษยธรรม เคารพในศักดิ์ศรี และไม่เลือกปฏิบัติด้วยเหตุแห่งความแตกต่างเรื่องสัญชาติ ศิพ เพศ ภาษา ศาสนา ความคิดเห็นทางการเมือง ฯลฯ สิทธิของผู้เสียหายหรือเหยื่อ และความปลอดภัยทางสังคม ตลอดจนการป้องกันอาชญากรรม ประกอบกับแนวคิดเกี่ยวกับการลงโทษในปัจจุบันได้เปลี่ยนแปลงไปจากเดิมที่มุ่งเน้นการแก้แค้นทดแทน ใช้วิธีการลงโทษในลักษณะตาต่อตาฟันต่อฟัน และการลงโทษเพื่อข่มขู่ยับยั้งไม่ให้ผู้อื่นกระทำความผิด เปลี่ยนเป็นการลงโทษเพื่อแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิดให้กลับตัวเป็นคนดี เพื่อไม่ให้ผู้กระทำความผิดกลับมากระทำความผิดซ้ำ รวมทั้งช่วยเหลือผู้กระทำความผิดให้กลับคืนสู่สังคมได้ตามปกติ โดยตระหนักถึงศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ และด้วยความเชื่อที่ว่าบุคคลที่พลาดผิดไปแล้ว ย่อมแก้ไขปรับปรุงตนใหม่ได้ จึงขอเสนอความเห็นต่อร่างพระราชบัญญัติดังกล่าว ดังนี้

๑. ประเด็นคณะกรรมการตรวจเรือนจำและคณะกรรมการรับเรื่องราวร้องทุกข์

มาตรา ๑๑ กำหนดให้มีคณะกรรมการตรวจเรือนจำและคณะกรรมการรับเรื่องราวร้องทุกข์ เห็นว่า เป็นหลักการที่ดี เพื่อให้การดำเนินการของกรมราชทัณฑ์และเรือนจำเป็นไปตามหลักการ Check & balance โปร่งใส ตรวจสอบได้ แต่การที่กำหนดให้องค์ประกอบเป็นไปตามที่คณะกรรมการกำหนดในระเบียบ และให้ขึ้นตรงต่อคณะกรรมการนั้น อาจจะไม่เป็นไปตามหลักการได้ จึงเห็นควรกำหนด

องค์ประกอบของคณะอนุกรรมการ โดยคำนึงถึงควมมีส่วนได้เสียและสัดส่วนที่มาของคณะอนุกรรมการ โดยให้มีผู้มีความรู้ความเชี่ยวชาญเกี่ยวกับด้านราชทัณฑ์ ด้านนิติศาสตร์ ด้านอาชีวศึกษา ทัศนวิทยา ด้านสาธารณสุข ด้านสิทธิมนุษยชน และสภาพนาความ และต้องประกอบด้วยบุคคลภายนอกที่ไม่ใช่เจ้าหน้าที่ในสังกัดของกรมราชทัณฑ์และเรือนจำด้วย ในสัดส่วนเหมาะสม

๒. ประเด็นอำนาจหน้าที่เจ้าพนักงาน

๒.๑ การเข้าไปในเคสสถานหรือสถานที่ต่างๆ (มาตรา ๒๒ และ มาตรา ๒๓) เป็นการให้อำนาจเจ้าพนักงานเข้าไปในเคสสถานหรือสถานที่ใดๆ เพื่อตรวจค้นหรือจับกุมผู้ต้องขังระหว่างหลบหนี โดยไม่ต้องมีการขออนุญาตจากศาล เป็นการใช้อำนาจที่ไม่ผ่านการตรวจสอบจากองค์กรศาล จึงเป็นการกระทำที่รบกวนสิทธิของผู้ครอบครองเคสสถานหรือสถานที่นั้นๆ มากเกินความจำเป็น จึงเห็นควรยกเลิกมาตรา ๒๓ วรรคท้ายที่ให้เข้าค้นในเวลากลางคืนภายหลังพระอาทิตย์ตก และมาตรา ๒๒ (๑) “เข้าไปในเคสสถานหรือสถานที่ใดๆ ... และมีเหตุอันควรเชื่อว่าหากเน้นเข้าไปหรือรอนกว่าจะได้หมายค้นมา” ควรแก้เป็น “หรือรอนกว่าจะได้หมายค้นจากศาลมา”

๒.๒ การใช้เครื่องพันธนาการแก่ผู้ต้องขัง มาตรา ๒๔ ของร่างพระราชบัญญัตินี้ บัญญัติมิให้ใช้เครื่องพันธนาการแก่ผู้ต้องขัง เว้นแต่ (๑) เป็นบุคคลที่อาจทำอันตรายต่อชีวิตหรือร่างกายของตนเองหรือผู้อื่น (๒) เป็นบุคคลวิกลจริตหรือจิตไม่สมประกอบอันอาจเป็นอันตรายต่อผู้อื่น (๓) เป็นบุคคลที่น่าจะพยายามหลบหนีการควบคุม (๔) เป็นบุคคลที่ถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิดอาญาหรือฝ่าฝืนกฎระเบียบและข้อบังคับของเรือนจำที่อาจเกิดผลกระทบต่อความสงบเรียบร้อยภายในเรือนจำ (๕) เป็นบุคคลที่ศาลมีคำพิพากษาให้ประหารชีวิต จำคุกตลอดชีวิต จำคุกห้าสิบปี หรือเกินอำนาจการควบคุมของเรือนจำ (๖) เมื่อถูกควบคุมตัวไปนอกเรือนจำและเจ้าพนักงานผู้มีหน้าที่ควบคุมเห็นเป็นการสมควรที่จะต้องใช้เครื่องพันธนาการ (๗) เมื่ออธิบดีสั่งว่าเป็นการจำเป็นต้องใช้เครื่องพันธนาการ เนื่องจากสภาพของเรือนจำ สภาพของท้องถิ่น หรือเนื่องจากเหตุจำเป็นอื่น เห็นว่า ไม่สอดคล้องกับข้อกำหนดมาตรฐานขั้นต่ำสำหรับปฏิบัติต่อผู้ต้องขัง ข้อ ๓๓ และข้อ ๓๔ ดังนี้

(๑) มาตรา ๒๔ (๒) ควรกำหนดหลักเกณฑ์การใช้เครื่องพันธนาการกับบุคคลวิกลจริตหรือจิตไม่สมประกอบ เฉพาะกรณีที่น่าจะเป็น และต้องระบุในร่างพระราชบัญญัติให้ชัดเจนว่ามีกรณีใดบ้าง

(๒) มาตรา ๒๔ (๓) ระบุว่า เป็นบุคคลที่น่าจะพยายามหลบหนีการควบคุม และมาตรา ๒๔ (๖) ระบุว่า เมื่อถูกควบคุมตัวไปนอกเรือนจำและเจ้าพนักงานผู้มีหน้าที่ควบคุมเห็นเป็นการสมควรที่จะต้องใช้เครื่องพันธนาการ เห็นว่า คำว่า “น่าจะ” และคำว่า “เห็นเป็นการสมควร” นั้น เป็นการเปิดช่องให้มีการใช้ดุลพินิจซึ่งอาจแตกต่างกัน จึงเห็นควรแก้ไข มาตรา ๒๔ (๓) โดยตัดคำว่า “น่าจะ” ออก และมาตรา ๒๔ (๖) คำว่า “เห็นเป็นการสมควร” แก้ไขเป็น “เห็นเป็นการจำเป็น”

(๓) เห็นควรยกเลิกมาตรา ๒๔ (๔) ที่ระบุว่า เป็นบุคคลที่ถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิดอาญาหรือฝ่าฝืนกฎระเบียบและข้อบังคับของเรือนจำที่อาจเกิดผลกระทบต่อความสงบเรียบร้อยภายในเรือนจำ เนื่องจากเห็นว่าอาจใช้วิธีการอื่นในการลงโทษได้

(๔) เห็นควรยกเลิกมาตรา ๒๔ (๕) ที่ระบุว่า เป็นบุคคลที่ศาลมีคำพิพากษาให้ประหารชีวิต จำคุกตลอดชีวิต จำคุกห้าสิบปี หรือเกินอำนาจการควบคุมของเรือนจำ เนื่องจากกรมราชทัณฑ์ได้มีแนวคิดที่จะ

ยกเลิกการใช้ไซ้ตรวจกับผู้ต้องขัง โดยในปี พ.ศ. ๒๕๕๖ ได้มีการนำร่องปลดไซ้ตรวจให้กับผู้ต้องขังที่เรือนจำกลางบางขวาง อีกทั้ง ไม่ควรที่จะใช้อัตราโทษมาเป็นสิ่งกำหนดในการใช้เครื่องพันธนาการ ควรที่จะพิจารณาเป็นรายกรณีไป หากมีเหตุอันสมควร

(๕) เห็นควรยกเลิกมาตรา ๒๙ (๗) เมื่ออธิบดีสั่งว่าเป็นการจำเป็นต้องใช้เครื่องพันธนาการ เนื่องจากสภาพของเรือนจำ สภาพของท้องถิ่น หรือเนื่องจากเหตุจำเป็นอื่น เนื่องจาก กรณีดังกล่าวเป็นการอ้างเรื่องระบบความมั่นคงของเรือนจำ ข้อจำกัดของรัฐ ซึ่งเป็นหน้าที่ของรัฐที่ต้องเตรียมความพร้อมในการควบคุมตัวผู้ต้องขัง รัฐจะอ้างความไม่พร้อม หรือข้อขัดข้องด้านอาคารสถานที่ที่ไม่รัดกุมเพียงพอ หรือสภาพทางกายภาพใดๆ ของเรือนจำหรือท้องถิ่น เพื่อใช้เครื่องพันธนาการกับผู้ต้องขังไม่ได้ เป็นการแก้ปัญหาที่ไม่คำนึงถึงผลร้ายที่จะตกกับผู้ต้องขัง

(๖) เห็นควรยกเลิกมาตรา ๒๙ วรรคสาม ที่ระบุว่า การใช้เครื่องพันธนาการตาม (๑) (๒) (๓) (๔) (๕) หรือ (๖) กับผู้ต้องขังซึ่งมีอายุต่ำกว่าสิบแปดปี ผู้ต้องขังซึ่งมีอายุเกินหกสิบปี หรือผู้ต้องขังหญิง เจ้าพนักงานผู้มีหน้าที่ควบคุมต้องเห็นเป็นการจำเป็นที่จะต้องใช้อุปกรณ์พันธนาการนั้นด้วย เนื่องจากสามารถใช้ดุลพินิจในการใช้เครื่องพันธนาการตามอนุมาตราอื่นได้อยู่แล้ว

(๗) ร่างพระราชบัญญัติควรบัญญัติเพิ่มเติมเกี่ยวกับระยะเวลาการใช้และการจำกัดการใช้เครื่องพันธนาการแก่ผู้ต้องขังให้ชัดเจนตามแนวทางในข้อกำหนดมาตรฐานขั้นต่ำสำหรับปฏิบัติต่อผู้ต้องขัง ข้อ ๓๔ ที่ให้การใช้เครื่องพันธนาการจะต้องไม่นานเกินความจำเป็น

๒.๓ การให้เจ้าพนักงานใช้อาวุธปืน มาตรา ๓๓ (๒) ให้อำนาจเจ้าพนักงานอาจใช้อาวุธปืนแก่ผู้ต้องขังในกรณีที่ผู้ต้องขังที่กำลังหลบหนีไม่ยอมหยุดเมื่อเจ้าพนักงานสั่งให้หยุดและไม่มีทางอื่นที่จะจับกุมได้ เมื่อพิจารณาจากหลักเกณฑ์ที่กำหนดไว้ในข้อ ๘๗ ของ UN Basic Principles of the Use of Force and Firearms by Law Enforcement Officials ๑๙๙๐ ซึ่งได้วางหลักในการใช้อาวุธไว้ว่าเจ้าหน้าที่ของรัฐต้องไม่ใช้อาวุธต่อบุคคลอื่น เว้นแต่เพื่อป้องกันตนเองหรือบุคคลอื่นให้พ้นจากภัยอันตรายร้ายแรงต่อชีวิตหรือร่างกาย เพื่อป้องกันมิให้เกิดการกระทำความผิดอาญาร้ายแรงที่อาจก่อให้เกิดอันตรายต่อชีวิต เพื่อจับกุมผู้ที่กระทำการอันเป็นอันตรายหรือต่อสู้เจ้าพนักงานหรือเพื่อป้องกันมิให้บุคคลดังกล่าวหลบหนี นอกจากนี้ ต้องเป็นกรณีที่ปรากฏว่าการใช้มาตรการอื่นไม่สามารถบรรลุวัตถุประสงค์ดังกล่าวได้ ส่วนการใช้อาวุธร้ายแรงโดยเจตนาให้กระทำได้เฉพาะเพื่อป้องกันชีวิตในกรณีที่มิอาจหลีกเลี่ยงได้เท่านั้น เห็นว่าอาวุธปืนเป็นอาวุธร้ายแรง ซึ่งควรให้อำนาจเจ้าพนักงานในการใช้อาวุธปืนเฉพาะเพื่อป้องกันชีวิตในกรณีที่มิอาจหลีกเลี่ยงได้เท่านั้น จึงเห็นว่า มาตรา ๓๓ (๒) เป็นการให้อำนาจเจ้าพนักงานมากเกินไป โดยเฉพาะเมื่อเป็นการหลบหนีของผู้ต้องขังที่ไม่ได้มีการถืออาวุธ หรือใช้ความรุนแรงในการหลบหนี เห็นควรยกเลิกความในอนุมาตรานี้

๒.๔ การยกเว้นความรับผิดให้แก่เจ้าพนักงาน มาตรา ๓๗ ระบุว่า เจ้าพนักงานผู้ใดใช้อำนาจตามที่บัญญัติไว้ในส่วนนี้โดยสุจริตและตามเงื่อนไขที่ระบุไว้ เจ้าพนักงานผู้นั้นไม่ต้องรับผิดทางแพ่งทางอาญา ทางวินัย หรือทางปกครอง ในผลแห่งการกระทำดังกล่าว เห็นว่า บทบัญญัติดังกล่าวไม่จำเป็นเนื่องจากหากเจ้าพนักงานกระทำการที่สุจริต และตามเงื่อนไขที่ระบุไว้ ก็ไม่จำเป็นต้องรับผิดชอบอยู่แล้ว จึงเห็นควรยกเว้นไม่ต้องรับผิดทางแพ่งเท่านั้น เพื่อให้การปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าพนักงานตามร่างพระราชบัญญัตินี้มีความระมัดระวัง

๓. ประเด็นการจำแนกเรือนจำ

มาตรา ๓๘ วรรคสอง ประเภทของเรือนจำอาจจัดแบ่งหรือกำหนดโดยอาศัยเกณฑ์หลักอย่างใดอย่างหนึ่ง หรือหลายอย่าง ดังต่อไปนี้ (๒) เรือนจำที่ใช้สถานะของผู้ต้องขังเป็นตัวกำหนด โดยในเหตุผลในการแก้ไขเพิ่มเติมได้ระบุไว้ว่า กรณี (๒) สถานะของผู้ต้องขัง เช่น เป็นนักโทษเด็ดขาด เป็นผู้ต้องขังระหว่างพิจารณาคดี เป็นต้น ซึ่งในประเด็นนี้ ผู้เชี่ยวชาญระหว่างประเทศได้ให้ความเห็นไว้ว่า หากเป็นผู้ต้องขังระหว่างการพิจารณาคดี ควรถูกควบคุมตัวไว้ในเรือนจำความมั่นคงสูง เนื่องจากมีความเป็นไปได้ที่จะหลบหนี

เห็นว่า ผู้ต้องขังระหว่างพิจารณานั้นเป็นบุคคลที่ศาลยังไม่ได้มีคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุก ผู้ต้องขังระหว่างพิจารณายังได้รับการสันนิษฐานว่าเป็นผู้บริสุทธิ์จนกว่าจะพิสูจน์ตามกฎหมายได้ว่ามีความผิด ซึ่งได้รับการรับรองโดยกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง ข้อ ๑๐ และข้อ ๑๔ การปฏิบัติต่อผู้ต้องขังระหว่างพิจารณาจึงต้องแตกต่างจากนักโทษเด็ดขาด ประกอบกับข้อกำหนดมาตรฐานขั้นต่ำสำหรับปฏิบัติต่อผู้ต้องขัง ข้อ ๘ ได้กำหนดให้ผู้ต้องขังต่างประเภทกัน พึงแยกคุมขังไว้คนละแห่งหรือคนละส่วนของทัณฑสถาน โดยคนต้องระหว่างพิจารณาพึงแยกจากนักโทษเด็ดขาด ดังนั้น ควรแยกสถานที่คุมขังระหว่างนักโทษเด็ดขาดกับผู้ต้องขังระหว่างพิจารณา รวมทั้งจะต้องมีการปฏิบัติที่แตกต่างกันด้วยเพราะผู้ต้องขังระหว่างพิจารณาถือว่ายังเป็นผู้บริสุทธิ์จนกว่าศาลจะตัดสิน เป็นไปตามข้อกำหนดมาตรฐานขั้นต่ำสำหรับปฏิบัติต่อผู้ต้องขัง ข้อ ๘๔ ถึง ข้อ ๘๓ และไม่ควรนำผู้ต้องขังระหว่างพิจารณามาควบคุมตัวในเรือนจำความมั่นคงสูง

๔. ประเด็นอนามัยของผู้ต้องขัง

๔.๑ สิทธิในการรักษาพยาบาล เป็นสิทธิขั้นพื้นฐาน ซึ่งได้รับการรับรองโดยปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน ข้อ ๒๕ (๑) กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม ข้อ ๑๒ และรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักร (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช ๒๕๕๗ มาตรา ๔ ประกอบรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๕๑ นอกจากนี้ ข้อกำหนดมาตรฐานขั้นต่ำสำหรับปฏิบัติต่อผู้ต้องขัง ข้อ ๒๒ กำหนดให้เรือนจำมีหน้าที่ต้องจัดให้บริการด้านการรักษาพยาบาลแก่ผู้ต้องขัง ทั้งในด้านการตรวจวินิจฉัยโรค การป้องกันรักษาโรค การป้องกันโรคระบาด การรักษาพยาบาลและการฟื้นฟูสมรรถภาพ เพื่อป้องกันปัญหาสุขภาพของผู้ต้องขัง และโรคระบาดต่างๆ ที่อาจเกิดขึ้น เพื่อเป็นการคุ้มครองสิทธิเรื่องนี้ของผู้ต้องขังจึงควรกำหนดให้ผู้ต้องขังมีภูมิลำเนาอยู่ในเรือนจำที่ตนคุมขังและสามารถเข้ารับการรักษาพยาบาลตามหลักเกณฑ์ภายใต้พระราชบัญญัติหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๕

๔.๒ ควรแก้ไขเพิ่มเติมบทบัญญัติหรือข้อความดังต่อไปนี้

เพิ่มเติมนิยาม “เจ้าหน้าที่ทางการแพทย์” แก้ไขถ้อยคำที่เปิดโอกาสให้ใช้ดุลพินิจ เช่น มาตรา ๘๕ วรรคหนึ่ง ซึ่งให้ผู้บัญชาการเรือนจำจะอนุญาตให้ผู้ต้องขังไปรักษาตัว คำว่า อาจ ในมาตรา ๘๖ มาตรา ๘๗ มาตรา ๘๘ วรรคสอง และมาตรา ๘๙ จึงควรเปลี่ยนเป็นคำว่า “ต้อง” แทน นอกจากนี้ ควรมีบทบัญญัติให้ต้องมีแพทย์ในการตรวจตราและเสนอคำแนะนำไปยังผู้บัญชาการเรือนจำเป็นปกติในกรณีคุณภาพ ปริมาณอาหารของผู้ต้องขัง อนามัยความสะอาดของเรือนจำและผู้ต้องขัง การสุขาภิบาลของเรือนจำ รวมถึงความเหมาะสมและความสะอาดเครื่องนุ่งห่มหลับนอนของผู้ต้องขัง ทั้งนี้ เพื่อให้เป็นไปตามข้อกำหนดมาตรฐานขั้นต่ำสำหรับปฏิบัติต่อผู้ต้องขัง ข้อ ๒๖

๔.๓ สิทธิของผู้ต้องขังหญิงกรณีคลอดบุตร

ในร่างพระราชบัญญัตินี้ ได้กำหนดสิทธิในการพักรักษาตัวของผู้ต้องขังหญิงภายหลังคลอดบุตรไว้ในมาตรา ๙๐ โดยระบุว่า เมื่อคลอดบุตรแล้ว ให้ผู้ต้องขังหญิงผู้คลอดอยู่พักรักษาตัวต่อไปภายหลังการคลอดได้ไม่เกินเจ็ดวันนับแต่วันคลอด ในกรณีที่จำเป็นต้องพักรักษาตัวนานกว่านี้ ให้เสนอความเห็นของแพทย์ผู้ทำการคลอดเพื่อขออนุญาตต่อผู้บัญชาการเรือนจำ ซึ่งเห็นว่าเป็นหลักการที่ดี

แต่นอกจากสิทธิในการพักอาศัยของผู้ต้องขังหญิงตามมาตรา ๙๐ แล้ว ผู้ต้องขังหญิงที่คลอดบุตรควรมีสสิทธิตี่จะเลี้ยงดูบุตร แม้ว่าการเลี้ยงดูบุตรจะสามารถกระทำในเรือนจำได้ แต่เมื่อพิจารณาถึงข้อจำกัดความพร้อมต่างๆ เห็นว่า หากเลี้ยงบุตรภายนอกเรือนจำจะเป็นผลดีต่อเด็กมากกว่า จึงเห็นควรทบทวนในเรื่องดังกล่าว โดยอาจจะให้สิทธิผู้ต้องขังหญิงเลี้ยงดูบุตรภายนอกเรือนจำ โดยความดูแลของกรมราชทัณฑ์ ในระยะเวลาที่สอดคล้องกับกฎหมายอื่น เช่น พระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงาน พ.ศ.๒๕๔๑ มาตรา ๔๑ และระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการลาของข้าราชการ พ.ศ.๒๕๕๕ ข้อ ๑๙ วรรคสอง กำหนดให้หญิงคลอดบุตรสามารถที่จะลางานเพื่อเลี้ยงดูบุตรได้ไม่เกิน ๙๐ วัน

๕. ประเด็นการติดต่อผู้ต้องขังและสิทธิในการรับทราบข้อมูลข่าวสาร

ควรมีบทบัญญัติที่รับรองว่าผู้ต้องขังสามารถได้รับทราบข่าวสารสำคัญเสมอ เช่น ให้อ่านหนังสือพิมพ์ นิตยสารหรือสิ่งพิมพ์ของเรือนจำ ให้ฟังวิทยุ ปาฐกถา หรือโดยวิธีการอื่นใด ซึ่งอยู่ในการตรวจสอบและควบคุมของเรือนจำ เช่น บัญญัติไว้ในหมวดที่ ๕ ส่วนที่ ๑ สิทธิของผู้ต้องขัง อันสอดคล้องตามข้อกำหนดมาตรฐานขั้นต่ำสำหรับปฏิบัติต่อผู้ต้องขัง ข้อ ๓๙

๖. ประเด็นวินัยและบทลงโทษผู้ต้องขัง

๖.๑ มาตรา ๑๐๕ เมื่อผู้ต้องขังใดกระทำความผิดวินัย ให้เจ้าพนักงานผู้มีหน้าที่พิจารณาโดย ถ่องแท้ แล้วจึงเสนอผู้บัญชาการเรือนจำลงโทษผู้ต้องขังนั้นสถานหนึ่งสถานใดหรือหลายสถาน ดังต่อไปนี้ ... เห็นว่า ร่างพระราชบัญญัติควรกำหนดให้มีการสอบสวนในกรณีผู้ต้องขังกระทำความผิดวินัย แล้วจึงจะเสนอผู้บัญชาการเรือนจำเพื่อลงโทษ เพื่อเป็นการประกันว่าผู้ต้องขังจะได้รับความเป็นธรรมเมื่อถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิดวินัย ซึ่งเป็นไปตามข้อกำหนดมาตรฐานขั้นต่ำสำหรับปฏิบัติต่อผู้ต้องขัง ข้อ ๓๐ (๒) และควรยกเลิกโทษขังเดี่ยว เนื่องจากการขังเดี่ยวทำให้ผู้ต้องขังไม่ได้พบปะผู้คน ก่อให้เกิดความเครียด และเป็นการทรมานทางจิตใจ

๖.๒ ควรทบทวนถ้อยคำในมาตรา ๑๐๗ ให้ชัดเจนดังนี้ คำว่าความผิดฐาน “ประทุษร้ายแก่ทรัพย์สิน” ควรแก้ไขเป็น “ทำให้ทรัพย์สินเสียหาย” และความผิดฐาน “พยายามจะหลบหนี” ควรแก้ไขเป็น “พยายามหลบหนี” เนื่องจากอาจทำให้เกิดการใช้ดุลพินิจของผู้บัญชาการเรือนจำที่เป็นผลร้ายต่อผู้ต้องขัง นอกจากนี้ ตามหลักกฎหมายอาญา ความผิดย่อมเกิดขึ้นเมื่อผู้กระทำความผิดลงมือกระทำแล้ว แต่กระทำไปไม่ตลอดหรือกระทำไปตลอดแล้วแต่การกระทำนั้นไม่บรรลุผล ก็ถือเป็นความผิดฐานพยายามแล้ว

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา และขอทราบความคืบหน้าในการร่างพระราชบัญญัติฉบับนี้ ในระยะต่อไปด้วย เพื่อจะได้้นำเรียนคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติได้รับทราบเป็นข้อมูลเพื่อประกอบการพิจารณาตามกรอบอำนาจหน้าที่ต่อไป

ขอแสดงความนับถือ

(นางสาววารุณี เจนาคม)

รองเลขาธิการ รักษาการแทน

เลขาธิการคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

สำนักวิจัยและวิชาการ

โทร. ๐ ๒๑๔๑ ๓๘๘๘

โทรสาร ๐ ๒๑๔๓ ๙๕๖๙